

Helska Bliza

9.02.2001 r.

Nr 3 (100)

cena 2,50 zł

ISSN 1507-1542

DWUTYGODNIK STOWARZYSZENIA "PRZYJACIELE HELU"

Redakcja "Helskiej Blizy"
Redaktor Naczelny
Pan Mirosław Kuklik
Szanowny Panie Redaktorze,
Szanowni Państwo,

"Helska Bliza" niepostrzeżenie weszła i pozostaje w naszym życiu - prywatnym i publicznym. Towarzyszy mieszkańcom Helu przy narodzinach, w przedszkolu i szkole, w kościele, w wydarzeniach radosnych i ostatniej drodze.

Jest obecna podczas pobytu w naszym mieście prezydentów, posłów, ministrów i książąt. Bywa na sesjach Rady Miasta. Rzadko chwali, częściej gani - taka jej rola. Patrzy na ręce władzy, aby nie zapomniiała po co i dla czyich interesów została wybrana.

Wszystkim twórcom "Helskiej Blizy" gratulujemy i dziękujemy!

Życzymy kolejnych setnych numerów!

„Prawdziwie dobre rzeczy robią jedynie hobbyści”
Z wyrazami szacunku

Rada Miasta Helu
Przewodniczący Rady
Tadeusz Klajnert

Redakcja
"Helskiej Blizy"

Z okazji ukazania się setnego numeru "Helskiej Blizy" wszystkim, którzy nie szczędzili trudu i wysiłku w powstanie tej lokalnej gazety oraz kontynuatorom, składamy serdeczne podziękowania.

Życzymy Państwu jak najwięcej dobrych i ciekawych pomysłów oraz zapału do dalszej twórczej pracy.

Zarząd i pracownicy
Urzędu Miasta w Helu

ZŁOTE GODY

W 1951 r. Bronisława i Stanisław Gaffka zawarli związek małżeński.

2 lutego 2001 r., w 50 rocznicę tego wydarzenia, w sali ślubów Ratusza, w obecności kierownika USC Grażyny Muzy odnowili przyrzeczenie małżeńskie. Przewodniczący Rady Miasta Tadeusz Klajnert i burmistrz Mirosław Wądołowski wręczyli im, przyznane przez prezydenta RP, medale za długoletnie pożycie małżeńskie.

Dostojni jubilaci dochowali się 3 dzieci, 6 wnuków i 2 prawnuków. Były życzenia i wiązanki kwiatów.

Do życzeń przyłącza się redakcja HB.

DZIEJE HELU

(10)

STARY HEL cz.1

Wielokrotnie powtarzane i przetwarzane podanie opowiada o bogatym mieście leżącym w pobliżu cypla Helu, którego mieszkańcy żyjąc ze zbytku pochodzącego z "nie do końca uczciwie" uzyskiwanych dochodów, pograżyli się w bezbożności i rozpucie. Dlatego też, gdy pewnej niedzieli, a było to w Zielone Świątki, śpiewali podczas Mszy Świętej swawolne piosenki, morze wzburzyło się ogromnie i zatopiło miasto pod swoimi falami. Dziś jeszcze można zobaczyć jego zabudowania gdy, w pogodny poranek, w dniu Zielonych Świątek, popłynię się łodzią nad to miejsce. Widać wówczas zatopione na dnie morza miasto i słychać z głębin głucho bicie dzwonów jego kościoła. Można też zetknąć się z pięknymi, lecz swawolnymi mieszkankami. Biada jednak tym (mężczyznom), którzy tego doświadczą.

Podanie o Starym Helu ma wiele wersji i wątków. Jedno jest pewne, że powstało na kanwie rzeczywistego upadku bogatego miasta, którego ślady widoczne były jeszcze przez kilka stuleci w okolicy tzw. helskiego haka. Nim przejdziemy do omówienia najczęściej podawanych przyczyn upadku Starego Helu, przytoczę kilka relacji naocznych świadków, którzy zetknęli się z jego pozostałościami.

Przypuszcza się, że kres istnienia pierwszej helskiej osady nastąpił w roku 1572, kiedy to wielki pożar ostatecznie strawił to, czego nie zdołało wcześniej pochłonąć morze. Później resztę fundamentów i zgliszczy zasypały lotne piaski, które porosły ostrymi, wydumowymi trawami. Trwał tylko zrujnowany kościół pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny, który przez długi jeszcze czas był jedyną ostoją dla niezłutrzonych helan. Dlatego też, w roku 1702, zwizytował go biskup Szembek, który w swoim sprawozdaniu napisał: *kościół stoi na otwartym polu zupełnie opuszczony, a jego murowane ściany i filary w części tylko są rozwalone*. Nieco więcej faktów przytoczył doktor Ephraim Praetorius, znany badacz gdański, który przybył w to miejsce 3 lata później - dokładnie 25 czerwca 1705 roku. Towarzyszyli mu helski burmistrz i wójt oraz rodzony brat. Oto, co zanotował on w swoich pamiętnikach, pod tą datą: *Pojechałem ja, Ephraim Praetorius do Starego Helu nad morzem, zamierzając ruiny starego kościoła oglądać. Został on przez Szwedów zrujnowany, a jego dzwony wyjęto. Po stronie wschodniej, na murze, odnalazłem napisane słowa: 1571 Michel Tuba. Na zewnątrz zaś - również we wschodniej ścianie - całkiem na górze, można zobaczyć trzy osobliwe, ze starannością wykonane otwory, tak duże, że w każdej pomieściła by się głowa ludzka. Stąd pochodzi stara legenda, że znajdowały się w nich czaszki trzech dziewcząt, które ufundowały ten kościół i tu zostały pochowane. Gdy uległy zepsuciu i zmurzeniu, złożone zostały one w te specjalnie wymurowane*

26 marca 1935 r. napisano: *Ruiny starego miasta Helu odkryto na dnie morskim. Podczas prac nad budową portu w Helu, w odległości kilkuset metrów od portu rybackiego, natrafiono na ruiny Starego Helu, który jak wiadomo był pierwszą osadą u końca cypla helskiego i już w roku 1141 posiadał kościół katolicki. Jak się okazało, znajdujące się na dnie szczątki murów pochodzą ze wspomnianej świątyni (...). Około 1705 roku ruiny Starego Helu zostały zalane przez morze, które wtargnęło w głąb lądu. Obecnie przy budowie mola nowego portu natrafiono na fundamenta i szczątki świątyni helskiej, z której jak wiadomo pochodzi słynna na całe Kaszuby cudowna figura Matki Boskiej Swarzewskiej, przeniesiona z kościoła w roku 1527, gdy Hel przyjął wiarę ewangelicką narzuconą z Gdańska. O sile niszczycielskiej morza pod Helem świadczy fakt, że na ruiny natrafiono pod grubą warstwą mułu i na głębokości dość znacznej pod powierzchnią wody. Inną relację, prawie w tym samym czasie, zamieścił popularny "Ilustrowany*

Kurier Codzienny". Pod sensacyjnym tytułem "Tajemnice Bałtyku - dno morza odsłoniło tajemnice sprzed 500 lat", napisano w nim: *Przy pracach nad budową portu w Helu kierownictwo robót natrafia od dłuższego czasu na szczątki murów i fundamentów, które się znajdują pod powierzchnią morza na kilkumetrowej głębokości. Jak się okazuje, są to ruiny ongiś pierwszej osady na Helu, która w początkach XIV-wieku podniesiona została do godności miasta. Obok tej pierwszej osady w 1430 powstała druga osada, stanowiąca dziś kąpielisko Hel. Stary Hel po wojnie szwedzkiej w 1629 roku uległ zniszczeniu. Odkryte obecnie szczątki fundamentów i murów na dnie morskiem, pochodzą z pierwszego kościoła katolickiego w Helu, który zbudowany został w XII wieku. Liczne nawalnice i burze z końcem XVII wieku teren Starego Helu zniszczyły, a morze wtargnęło w głąb i zalało całkowicie Stary Hel. Obecnie podczas budowy mola portowego natrafiono na ruiny przy pogłębianiu dna. Odkrycie to jest o tyle ciekawe, że rybacy helscy, mówiąc o zatopionym mieście, mieli słuszną rację. Ruiny bowiem znajdują się o kilka metrów od brzegu, na głębokości nieznacznej, pod grubą warstwą mułu. O śladach Starego Helu wspominał również Włodzimierz Steyer w popularnej powieści "Samotny Półwysep": ...Gdy zaczęto rozkopywać teren pod nasadę portu wojennego w niewielkim łuku zatoki, odkopano ślady osiedla, i nie tylko osiedla, ale i nawy kościelnej, i cmentarza. Powiadomiono Toruń, wtedy siedzibę wojewody. Przybyli naukowcy - specjaliści. Na całe szczęście ich poszukiwania w lesie nadbrzeżnym, gdzie opodal miał stanąć warsztat mechaniczny, nie stały w kolizji z budową portu. Kierownik budowy przesunął nawet trasę kolejki wąskotorowej trochę w bok, aby nie przeszkadzać badaniom. Trudno jednak dociec, czy rzeczywiste badania takie zostały przeprowadzone, czy też - ponaglone terminami wykonania robót - dowództwo Marynarki Wojennej nie pozwoliło w końcu na czasochłonne badania. Jak na razie nie udało się natrafić na jakikolwiek ślad ich odnotowania: czy to w archiwach, czy też w opublikowanych materiałach. Nie jest jeszcze za późno. Przy możliwym - mam nadzieję - porozumieniu dowództwa Marynarki i badaczy - być może udałoby się przeprowadzić choćby sondażowe, ograniczone z konieczności, badania archeologiczne. Stary Hel bowiem, wciąż jest dla historyków wielką zagadką, której rozwikłanie mogłoby rzucić więcej światła na niezapisane dzieje naszego miasta. Póki co możemy tylko teoretyzować o jego tragicznym losie. Czemu poświęcimy następny odcinek.*

Włodzisław Kuklik

Uprzejmie informuję, iż od dnia 12 sierpnia 2001 r. odbędzie się

4 FESTIWAL PIOSENKI ZEGLARSKIEJ

CHARZYKOWY 2001 r.

skierowany do "szantowych" wykonawców - amatorów. Przewidziane miejsce realizacji - Amfiteatr im Ottona Weilanda, ul. Długa 23a, Charzykowy.

Regulamin zgłoszenia udziału w konkursie oraz kartę zgłoszenia otrzymają Państwo w Urzędzie Miasta w Helu w pokoju nr 21, natomiast dodatkowe informacje pod nr tel. 675 05 45.

Daria Ziółkowska

KONKURS ROZSTRZYGNIĘTY

Na ogłoszony w poprzednim numerze "HB" konkurs dla posiadaczy największej ilości egzemplarzy Helskiej Blizy odpowiedziało kilkanaście osób. Czytelnicy dzwoniли, przesyłali listy i faksy.

Zwycięzcami zostali:

Sylwia Bleja
Franciszek Kosznik
Łukasz Trytek

Posiadają oni wszystkie dotychczas wydane numery naszej lokalnej gazety.

Zgodnie z zapowiedzią przyznajemy im roczną bezpłatną prenumeratę "HB".

Zwycięzców proszę o kontakt celem uzgodnienia sposobu odbioru gazety. Pozostałym uczestnikom konkursu postaramy się pomóc w uzupełnieniu kolekcji o brakujące numery - o ile oczywiście będziemy w ich posiadaniu.

W imieniu redakcji
W. Waśkowski

Wydawca: Stowarzyszenie "Przyjaciele Helu". Nasze konto: Bank BPH SA O. w Gdyni 10601754-320000257768. Adres redakcji: Bulwar Nadmorski 2, 84-150 Hel. Kontakt telefoniczny/fax: (0-58) 675 09 05

Zespół redakcyjny: Agnieszka Grądkiewicz, Marcin F. Jędrzejczak, Ryszard Kretkiewicz, Mirosław Kuklik - red. naczelny, Violetta Nowak, Iwona Rusajczyk, Wojciech Waśkowski. Opracowanie graficzne: Ryszard Kretkiewicz.
WYDAWNICTWO "MS" - tel. 672 51 53 nakład 550 egz. DRUK: Drukarnia "EWA-DRUK" - tel. 672 67 71
gazeta w internecie: www.helbliza.prv.pl

Nie wolno zapomnieć, że ponad czteroletnią historię Helskiej Blizy współtworzyli również jej dystrybutorzy, właściciele helskich kiosków i sklepów. Bez ich bezinteresownej życzliwości o wiele trudniej byłoby nam dotrzeć do czytelników. Dziękujemy serdecznie:

p. Bimczok, p. Brukalskim, p. Cieślak, p. Janiak, p. Kleban, p. Pokrzywka, paniom ze sklepu "Beata", za dyskretne, przez wielu nie dostrzegane, wspieranie naszego dwutygodnika.

Redakcja

Ogłaszamy konkurs bez ograniczeń wiekowych, dla pojedynczych osób i dla całych rodzin, dla szkoły i dla domu. Będzie trwał przez cały rok. Chcemy, aby Bliza - dzięki Państwa wspomnieniom, przyczyniła się do odtwarzania historii miasta i jego mieszkańców i mamy nadzieję, że czytelnicy przychylnie przyjmą propozycję redakcji. Czekamy na prace na temat

"DZIEJE HELSKICH RODZIN"

Mile widziane, oprócz tekstu, drzewa genealogiczne oraz dokumentacja fotograficzna, w których stworzeniu ofiarujemy pomoc (Jaką? zainteresowanym wyjaśnimy szczegółowo). Fragmenty interesujących materiałów zamierzamy - w miarę ich napływania - publikować w Blizie, a najciekawszym pracom, w nagrodę, chcielibyśmy nadać formę książkową. Zachęcamy zatem do szperania w rodzinnych albumach, dokumentach i pamiątkach, do rozmów o przeszłości ze starszymi członkami rodziny i do spisywania własnych wspomnień. Życzymy powodzenia w podróżach po osobistej historii, która wplatała się w życie Helu. Dzięki Wam przetrwa w pamięci nie tylko Waszej rodziny. Zapraszamy gorąco do udziału w konkursie!

Redakcja

Foto: Ryszard Kretkiewicz

W dniu 27 stycznia, już po raz trzeci w ciągu roku, gościliśmy w Helu posła Jana Kulasa, członka Sejmowej Komisji Finansów Publicznych. W towarzystwie władz miasta zwiedził on oddaną niedawno do użytku oczyszczalnię ścieków. Zapoznano go z problemami związanymi z pozyskaniem gruntów, na których znajduje się ten obiekt oraz przepompownia ścieków P - III (przypominamy - znajdują się one na terenie KPW Hel).

W sali posiedzeń Rady Miasta Helu, w spotkaniu z posłem wzięli udział min.: starosta Powiatu Puckiego Artur Jabłoński, radni powiatowi Zbigniew Chmaruk, Mieczysław Konkol, Tadeusz Muza, burmistrz i przewodniczący Rady Miasta Helu, a także komisarz "Kogi" dr inż. Krzysztof Kochlewski.

Zebrani powitali posła jako przyjaciela Helu, który w swej pracy poselskiej zawsze odnosił się życzliwie do wszystkich zamierzeń, jakie realizowaliśmy w naszym mieście.

Dyskutowano o przyszłości portu helskiego, o planowanym skróceniu czasu prowadzonej w nim inwestycji, a także o innych problemach naszego regionu. Burmistrz poinformował posła o podjętych inicjatywach zmierzających do utworzenia przez gminę podmiotu handlowego

Dlaczego mieszkańcy Helu musieli zainwestować w budowę pawilonów przy ul. Wiejskiej, a przyjezdni mogą prowadzić sprzedaż z przysłowiowych łózek? - pytamy zastępcę burmistrza Jarosława Pałkowskiego.

To nie tak. Przy ul. Wiejskiej zlikwidowano targowisko istniejące na wysokości dawnego "Pagrusa". Zgodnie z propozycją Zarządu Miasta ogłoszono przetarg ograniczony, w pierwszej kolejności dla mieszkańców Helu. Jego zwycięzczy wybudowali w tym miejscu w/g jednolitego projektu pawilony handlowe. Sam przetarg wzbudził duże zainteresowanie. Przed podpisaniem umowy dzierżawy (na trzy lata) sporządzono protokół uzgodnień, podpisany przez każdego z zainteresowanych. Nie ma w nim mowy o doprowadzeniu do pawilonów, na koszt Urzędu Miasta, energii elektrycznej. Pisała o tym Bliza w numerze z 8 grudnia ub.r. Nie zobowiązaliśmy się do tego w umowach dzierżawnych, ani też w żaden inny sposób. W pobliżu jest

O PRZYSZŁOŚĆ HELU

do zarządzania (w miejsce PUP) portem w Helu. W maju ma się odbyć w naszym mieście dwudniowy Kongres Miast i Gmin Nadmorskich, a jedna z komisji tego kongresu zajmować się będzie sprawą przekształceń w portach. Na spotkaniu mieliśmy też okazję poznać nowo powołanego komisarza Kogi, który rozpoczął swą działalność z dniem 1 stycznia 2001 r.

Dr Kochlewski w swym wystąpieniu stwierdził, że Hel jest dla niego symbolem i wartością ponadregionalną. Jak mówił "sytuacja portu jest trudna i wymaga zaplanowania konsekwentnych działań w dłuższym horyzoncie czasowym". "Wszyscy jesteście zainteresowani skróceniem czasu realizacji inwestycji w porcie. Na dzień dzisiejszy nie opowiem Państwu o wizji rozwoju portu - miałem na to zbyt mało czasu. Mam wizję, ale wymaga ona sprawdzenia i skorygowania. Jestem specjalistą od restrukturyzacji przedsiębiorstw. Zapoznam się z sytuacją i stworzę diagnozę". A gdy poseł Kulas poprosił go o informację po sprecyzowaniu zamierzeń, komisarz odparł: "Jestem człowiekiem, który się stara zawsze dotrzymać słowa".

Jan Kulas zapoznał zebranych z problemami zaistniałymi w związku z planowanym budżetem w części dotyczącej zwłaszcza naszego

województwa. Zaprosił władze powiatu i miasta na posiedzenie Sejmiku Wojewódzkiego w dniu 29 stycznia.

Następnie zebrani udali się do "Kogi Maris" na spotkanie z rybakami i przedstawicielami przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie portu.

W. Waśkowski

29 stycznia, sejmik pomorski przeznaczył 350 mln zł na inwestycje realizowane w naszym województwie. Program Operacyjny Rozwoju Województwa Pomorskiego na lata 2001 - 2002 radni przyjęli bez głosów sprzeciwu (31 za, wstrzymało się 5). Dwie z planowanych inwestycji dotyczą nas bezpośrednio. Są to:

1. Odbudowa i modernizacja falochronów, pirsów i nabrzeży w porcie rybackim w Helu. Szacunkowy koszt inwestycji - 22,7 mln zł (pieniądze z programu wsparcia),

2. Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 216 Reda - Władysławowo - Hel. Szacunkowy koszt - 38,5 mln zł (w tym: program wsparcia - 27 mln zł, budżet województwa - 6,5 mln zł i budżety gmin - 5 mln zł). Program ten przewiduje min. budowę ścieżek rowerowych na odcinku Władysławowo - Hel.

W.W.

złącze kablowe i stacja transformatorowa, więc nic nie stoi na przeszkodzie, aby właściciele pawilonów po uzyskaniu zgody Zakładu Energetycznego, doprowadzili do nich na własny koszt energię elektryczną. Do postawionych obiektów nie ma możliwości doprowadzenia wody ani odprowadzania z nich ścieków i dzierżawcy doskonale o tym wiedzą.

A co z handlem łózkowym?

Wyznaczone do targowania miejsce znajduje się przy ul. Bulwar Nadmorski i Morskiej. Nie udzielaliśmy zgody, na, jak pan to nazwał, sprzedaż łózkową przy ul. Wiejskiej. Nie mamy jednak wpływu na handel prowadzony na prywatnych działkach, które nie są własnością gminy. Od handlujących inkasent może jedynie pobierać opłatę targową w wysokości ustalonej przez Radę Miasta. W okresie sezonu letniego wyraziliśmy jedynie zgodę na prowadzenie przy ul. Wiejskiej sprzedaży pocztówek, okularów i innych drobnych przedmiotów i pamiątek.

W.W.

Jak nieoficjalnie ustaliłem, koszt przyłączenia energii elektrycznej do pobudowanych pawilonów, przy wspólnej inwestycji wszystkich użytkowników, nie powinien przekroczyć kwoty kilkuset zł na osobę.

LECZENIE DRZEW

Zarząd Miasta zlecił wykonanie inwentaryzacji ilościowej i jakościowej miejskiego drzewostanu firmie POLPARK z Pucka kierowanej przez Mariana Potrykowa. Inwentaryzacja dotyczyć będzie całego obszaru Helu z wyłączeniem terenów należących do lasów państwowych. Pan Potrykow jest członkiem Polskiego Towarzystwa Chirurgów Drzew NOT. Opiekuje się min. drzewostanem w Rzućwie, "leczy" pomniki przyrody i ewidencjonuje zieleni.

W.W.

2 Numer

1000

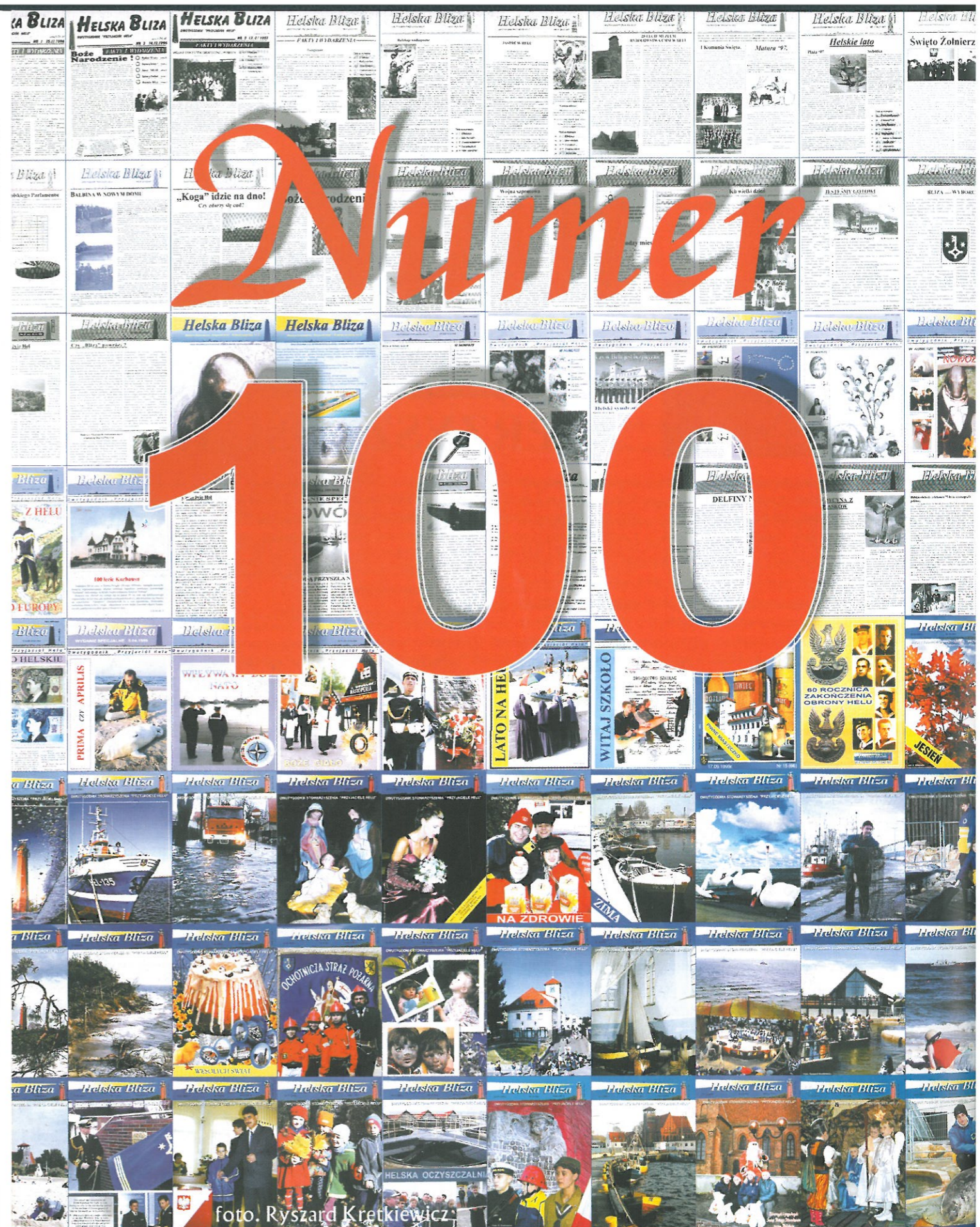

foto. Ryszard Kretkiewicz

Nie zdołaliśmy na jednej stronie umieścić wszystkich 100 okładek naszej gazety. Na załączonym przykładzie widać jednak wyraźnie, że nie staliśmy w miejscu. Redagowanie "Blizy" było dynamicznym procesem twórczym, poprzez który staraliśmy się jak najlepiej i jak najestetyczniej dotrzeć do naszych czytelników.